Gemeente Enschede

Initiatiefvoorstel Gemeenteraad

Onderwerp	Uitvoeringsplan laaggeletterdheid		
Portefeuillehouder	Raadsinitiatief: Deniz Dönmez, Margarita Jeliazkova en Ayfer Koç		
Organisatieonderdeel	*PvdA, D66 en CDA fractie*	Aangeboden aan Raad	9 juni 2020
Stuknummer (invulling door Griffie)		Corsanummer	1900105974

Wij stellen u voor te besluiten om:
- Een uitvoeringsplan laaggeletterdheid in het najaar van 2020 op te stellen en uit te gaan voeren, dat voldoet aan de volgende uitganspunten:
  - Taal als bindmiddel van de samenleving moet centraal staan in alle aspecten van ons doen en de aanpak laaggeletterdheid moet daarbij een hoge prioriteit krijgen;
    - o Zo begrijpelijk mogelijk communiceren met de inwoner en de raad;
    - o Op alle beleidsvelden aandacht besteden aan de aanpak van laaggeletterdheid;
    - o Als gemeente het juiste voorbeeld geven door medewerkers (die veel met inwoners te maken hebben) bewust te maken en te scholen in het herkennen van en doorverwijzen bij laaggeletterdheid.
  - De ketenaanpak en gezinsaanpak centraal stellen bij de aanpak van laaggeletterdheid;
    - o De uitgangspunten van de integrale ketenaanpak een plek geven aan zowel NT1 als NT2;
    - o Bij de integrale ketenaanpak de nadruk leggen op de doorgaande lijn en daarbij participatie en economie en werkgelegenheid onderdeel maken van deze aanpak;
    - o De stuurgroep van de taalsamenwerking opdracht geven om hun expertise voor deze ketenaanpak in te zetten;
    - o De samenwerking van het leerwerkloket en het gemeentelijke taalnetwerk versterken om zo ook werknemers, werkgevers/ondernemers te ondersteunen bij de aanpak;
    - o Deskundigheidsbevordering van de uitvoering op elk niveau in taalsamenwerking is noodzakelijk, waarbij speciale aandacht gegeven moet worden aan de opleiding van vrijwilligers;
    - o Initiatieven uit de samenleving en partners met elkaar verbinden.
  - Deze integrale aanpak budgettair neutraal door te voeren, door enerzijds meer bundeling van initiatieven en dus meer efficiëntie, en anderzijds door meer partners bij te laten dragen in de samenwerking;
  - Over de uitvoering van dit plan jaarlijks te rapporteren naar de raad.

Inleiding
De Raad heeft twee moties aangenomen – “Taal voor Talent” en “Taal op School” – die het cruciale belang van een gemeenschappelijke taal onderschrijven.

- Taal is de belangrijkste randvoorwaarde om in de samenleving goed te kunnen functioneren.
- Taal als bindmiddel moet centraal staan in alle aspecten van ons doen en laaggeletterdheid heeft daarin een hoge prioriteit. Laaggeletterdheid komt in alle lagen van de bevolking voor. Onder laaggeletterdheid verstaan we het onvoldoende beheersen van de taal op basaal niveau.
- De aanpak van laaggeletterdheid moet onderdeel zijn van levenslang leren, waarbij levenslang leren staat voor het volgen van onderwijs als onderdeel van het werkzame leven.

In Enschede is meer dan 16% van de inwoners laaggeletterd. Laaggeletterdheid vormt een grote barrière om zelfstandig mee te kunnen (blijven) doen in de samenleving. Dit leidt tot vele problemen op terrein van zelfvertrouwen, financiën en gezondheid. Dit leidt vervolgens tot grote (im)materiële maatschappelijke kosten. Omdat 50% van de laaggeletterden ouder is van een kind jonger dan 18 jaar, wordt het probleem ook doorgegeven aan toekomstige generaties. Hierdoor is sprake van een ernstig maatschappelijk probleem met een structurele doorwerking, hetgeen een aanpak verdient met de hoogste prioriteit en een integraal en structureel karakter.
Het kabinet roept gemeenten op om zelfstandig regie te voeren op de aanpak van basisvaardigheden. Daarbij stelt het kabinet dat het bereik aantoonbaar groeit voor een bredere doelgroep, waarbij gedifferentieerd wordt gewerkt en maatwerk moet worden geleverd. Om die reden zijn wij van mening dat de Enschedese aanpak naar een hoger plan moet worden getild. Met dit voorstel geven wij aan welke prioriteit wij hechten aan dit thema.

Het huidige beleid komt goed overeen met onze doelstellingen. Dit voorstel zorgt ervoor dat de uitvoering scherper wordt door middel van een uitvoeringsplan en het verhogen van het gevoel van urgentie.

Publieksvriendelijke samenvatting
Een grote groep Nederlanders kan slecht lezen en schrijven. Dat belemmert hen om goed mee te kunnen doen in de maatschappij. Het vinden en behouden van werk is voor hen bijvoorbeeld lastiger. Het heeft vaak ook een groot effect op hun opgroeiende kinderen. Een deel van deze kinderen zal later dezelfde problemen als hun ouders ondervinden. Enschede wil in samenwerking met diverse partijen daarom de Enschedese inwoners die hiervan last hebben, op een gerichte en goed gestructureerde manier gaan helpen.

Beoogd effect
Het effectiever maken van de uitvoering van de aanpak laaggeletterdheid heeft als doel om laaggeletterde inwoners (beter) te kunnen laten participeren in onze samenleving. Dit wordt bereikt door de sturende regierol van de gemeente, met een duidelijke opdracht met visie en beleid. Onder de hoede van de stuurgroep taalsamenwerking worden meer partners effectiever en efficiënter samengebracht. Door ook de NT1 doelgroep hierbij actief te benaderen, zal het bereik van de aanpak veel breder zijn.

Argumenten
- Laaggeletterdheid vormt voor een te grote groep Enschedeërs een enorme barrière om zelfstandig mee te kunnen doen in onze samenleving;
- Zowel degenen die in de praktijk problemen van laaggeletterdheid ervaren, als de hele Enschedese samenleving, zijn gebaat bij een structurele aanpak van de laaggeletterdheid in Enschede;
- Er is reeds ervaring opgedaan met diverse succesvolle trajecten en ook met onderlinge samenwerking tussen de partners in Enschede, maar de ketenaanpak is nog te versnipperd;
- Hierbij is het van belang om niet alleen de structuur van de taalsamenwerking te verbeteren, maar juist ook kennis, houding en gedrag te bevorderen van allen die een rol spelen bij bewustwording, herkenning, verwijzing, screening en aanpak van de problemen;
- Op lange termijn levert een heldere aanpak van laaggeletterdheid een positief maatschappelijk en financieel rendement op.

Risico's
- Door het succes van het uitvoeringsplan worden er meer mensen bereikt en kunnen er capaciteitsproblemen ontstaan.

Financiële dekking van het voorstel
Uitgangspunt is budgettaire neutraliteit, waarbij inverdieneffecten worden gerealiseerd via meer efficiënte samenwerking. Het college kan bij eventuele financiële consequenties de keuzes aan de raad voorleggen

Alternatieven
In Enschede is meer dan 16% van de 16-65 jarigen laaggeletterd. Het gaat hier om tussen de 26.000 en 28.300 mensen van de 108.000 16-65 jarige inwoners.[1] Het alternatief is om deze aanpak niet uit te voeren en verder te gaan op de oude voet. De aanpak is daarmee niet in samenhang met de gehele transformatie van het sociaal domein en andere beleidsterreinen. Het aantal laaggeletterden blijft dan groeien en daarmee stijgen tevens de problemen die met dit vraagstuk gepaard gaan. Uit onderzoek van de Stichting Lezen & Schrijven blijkt dat de maatschappelijke kosten per persoon per jaar circa €575 zijn. Dit komt onder andere door kosten gerelateerd aan armoede- en schuldenproblematiek, het verminderde inkomen van inwoners die moeite hebben met lezen en/of schrijven en de lagere kans op een baan. Er zijn er ook hogere kosten voor de gezondheidszorg doordat men vaker een ongezonde levensstijl en chronische ziekten heeft. Daarnaast participeren laaggeletterden minder in de samenleving, bijvoorbeeld door minder actief te zijn als vrijwilliger, en hebben ze minder vertrouwen in de politiek.[2]

Participatie
De afgelopen paar jaar is er intensief contact geweest met verschillende partners over laaggeletterdheid. Deze partners zijn ook betrokken bij de aanzet van dit voorstel.

Communicatie
Een grote groep Nederlanders heeft moeite met lezen en schrijven. Dat belemmert hen om goed mee te kunnen doen in de maatschappij. Het vinden en behouden van werk is voor hen bijvoorbeeld lastiger. Het heeft vaak ook een groot effect op hun opgroeiende kinderen. Een deel van deze kinderen zal later dezelfde problemen als hun

[1] Uit: het rapport van de Stichting Lezen & Schrijven 'Regionale spreiding van laaggeletterdheid in Nederland'
[2] Uit: het rapport van de Stichting Lezen & Schrijven 'Maatschappelijke kosten laaggeletterdheid'

ouders ondervinden. Enschede wil in samenwerking met diverse partijen daarom de Enschedese inwoners, die hiervan last hebben op een gerichte en goed gestructureerde manier gaan helpen.

Rechtsgeldige bekendmaking van gemeentelijke regelgeving
Via de gebruikelijke kanalen voor de bekendmaking van College- en Raadsbesluiten.

Vervolg
In het najaar van 2020 het uitvoeringsplan laaggeletterdheid aan de Raad voor te leggen. Hierna jaarlijks naar de Raad te rapporteren over de uitvoering.

Bijlagen

Motie: Taal voor Talent
Motie: Taal op School

Het lid van de gemeenteraad van Enschede,

Deniz Dönmez (PvdA), Margarita Jeliazkova (D66), Ayfer Koç (CDA)